

HORVÁTH MÁRTON

1906. október 8. Budapest – 1987. június 7. Budapest

MNM

FŐBB TISZTSÉGEI

Az MKP KB/KV, illetve MDP KV tagja	1945. január 19.–1956. október 31.
Az MKP KB Propaganda Osztálya vezetője	1945. január 22.–1945. február 22.
A Szabad Nép felelős szerkesztője	1945. március 25.–1950. június 3.
Az MKP PB tagja	1945. május 22.–1946. október 1.
Az MKP, illetve MDP PB póttagja	1946. október 1.–1949. szeptember 3.
Az MDP PB tagja	1949. szeptember 3.–1953. június 28.
Az MDP KV Agitációs és Propaganda Osztálya vezetője	1950. április 12.–1954. július 3.
Az MDP Szervező Bizottsága tagja	1950. május 31.–1953. június 28.
A Szabad Nép szerkesztőbizottsága vezetője	1954. július–1956. október

PÁLYÁJA

Apja, Schiller Jenő régiségkereskedő volt, anyja, Steiner Katalin a háztartást vezette. 1945-ben az illegális kommunista mozgalomban használt legismertebb nevét vette fel.

1924-ben érettségizett. Egy évig magánúton mintázást, rajzolást tanult, 1926-ban beiratkozott a budapesti Magyar Királyi József Műegyetem építészmérnöki karára. 1931-ben felvették az illegális Kommunisták Magyarországi Pártjába. 1932-ben lakbérsztrájk szervezése miatt letartóztatták, néhány hónapig vizsgálati fogságban volt, majd internálták, ezután egyetemi tanulmányait sem folytathatta. 1935-ben a *Vasas* című szakszervezeti ellenzéki lap szerkesztése miatt újra letartóztatták, és tizenkét évre ítélték, amit 1937-ben öt évre mérsékeltek. A Margit körúti fegyházban raboskodott, 1940-ben szabadult. A fővárosból kitiltották, ezért hamis papírokkal élt Budapesten, németellenes, antifasiszta röpiratokat nyomtatott, részt vett a *Szabad Nép* című illegális kommunista lap szerkesztésében. 1942 tavaszán lebukott, tizenkét évre ítélték, de 1944 márciusában színlelt betegsége miatt büntetését megszakították. 1944 nyarán megtalálta az utat a Békepárthoz, amely szeptemberben újra felvette a kommunista párt nevet. A Központi Bizottság tagjaként ő tartotta a kapcsolatot a párt szeptember végén megalakult Katonai Bizottságával, 1944 őszén katonai és szabotázs csoportokat szervezett. Októberben letartóztatták, novemberben egy Németországba induló rabvonatról Komárom előtt két társával együtt sikerült megszöknie.

1945. január 19-én a szovjet uralom alá került Pesten ő vezette az immár legális Magyar Kommunista Párt Központi Bizottságának első ülését, január 22-étől február 22-éig a KB Propaganda Osztályát irányította. 1945. március végén megtették a párt központi lapja, a *Szabad Nép* felelős szerkesztőjévé (a főszerkesztő Révai József lett). 1945. májustól 1953. június végéig az MKP – illetve 1948. júniustól a szociáldemokrata párt beolvasztásától létrejött Magyar Dolgozók Pártja – Politikai Bizottságnak tagja (1946. október és 1949. szeptember között póttagja) volt, 1950. május végétől 1953. júniusig a Központi Vezetőség Szervező Bizottságának munkájában is részt vett. 1950. áprilistól az MDP KV Agitációs és Propaganda Osztályát vezette. 1954. júliusban kinevezték a *Szabad Nép* szerkesztőbizottsága vezetőjének. Mindezek mellett 1945. áprilistól 1957. májusig folyamatosan parlamenti képviselő, 1949. augusztus 23-i megalakításától 1953. júliusig a kollektív államfői testület, az Elnöki Tanács tagja volt. Révai mellett fontos szerepet játszott a kommunista párt sematikus irodalom- és művészet-politikájának alakításában, az irodalmi élet szovjet mintára történő átszervezésében. Neve a sztálinista művelődéspolitikája egyik szimbóluma lett. A Szovjetunió Kommunista Pártja XX. kongresszusa (1956. február 14–25.) után támogatta a Rákosi Mátyás megbuktatására irányuló kísérleteket, szorgalmazta a törvénysértések felülvizsgálatát. Az 1956-os forradalom idején kiállt Nagy Imre politikája mellett, s ebben a szellemben szerkesztette a kommunista párt központi napilapját. Bár a jugoszláv nagykövetség felajánlotta az ő számára is a menedéjog megadását, nem élt a lehetőséggel.

Az 1956. november 4-i szovjet intervenciót követően elzárkózott attól, hogy belépjen a Magyar Szocialista Munkáspártba és a Kádár-kormányba. Ugyanakkor az MSZMP Ideiglenes Intéző Bizottsága november 21-én megbízta az októberi események feldolgozásával. A felkérést azonban 1957. január 25-én visszavonták, későbbi tagfelvételi kérelmeit elutasították. 1956 végétől néhány hónapra a Magyar Munkásmozgalmi Intézetben kapott állást. 1957-től 1960-ig, valamint 1963 és 1966 között a Petőfi Irodalmi Múzeum igazgatójaként dolgozott, közben 1960. március és 1963. január között a Hunnia Filmgyártó Vállalat irányítója volt. 1966-ban vonult nyugdíjba.

Élete utolsó két évtizedében szigorú önvizsgálatot tartott múltja felett. Eleinte szépirodalommal próbálkozott, majd a hetvenes évek elejétől megjelentek politikai, morális, művészeti témákhoz kapcsolódó, a múltat átértelmező írásai.

FŐ MŰVEI

A magyar földkérdés az ellenforradalmi reakció alatt. Szikra Kiadó, Budapest, 1945.
Népfronttal a békéért. MDP Központi Vezetősége Oktatási Osztály, Budapest, 1949.
Lobogónk: Petőfi. Irodalmi cikkek és tanulmányok. Szikra Kiadó, Budapest, 1950.
Magyar irodalom – szovjet irodalom. Szikra Kiadó, Budapest, 1950.
Megjegyzések a képzőművészeti vitához. Szikra Kiadó, Budapest, 1952.
A Párt felvilágosító munkája a tömegek között. Szikra Kiadó, Budapest, 1952.
Holttengeri tekercesek. Regény. Magvető Kiadó, Budapest, 1970.

FORRÁS

Sorshelyzetek. Emlékezések az ötvenes évekre. Szerkesztette Vámos György. RTV-Minerva, Budapest, 1986. 93–107.

IRODALOM

Segédkönyv a Politikai Bizottság tanulmányozásához. Szerkesztette Nyíró András. Interart Stúdió, Budapest, 1989. 282–283.
Az 1947. szeptember 16-ra összehívott Országgyűlés almanachja. 1947. szeptember 16.–1949. április 12. Főszerkesztők: Marelyn Kiss József, Vida István. Szerkesztette Horváth Zsolt és Hubai László. Magyar Országgyűlés, Budapest, 2005. 163–164.
Scheibner Tamás: *A magyar irodalomtudomány szovjetizálása. A szocialista realista kritika és intézményei, 1945–1953.* Ráció Kiadó, Budapest, 2014.